

Șerban Diaconescu

Paul Vasilescu

Facultatea de Drept a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Introducere în dreptul civil

Volumul II

Editura
Stamangiu
2023

CUPRINS

CAPITOLUL I. ACTUL CIVIL	1
§1. Aspecte introductive	1
1.1. Noțiuni	1
1.2. Terminologie	4
1.3. Sediul materiei	5
1.4. Delimitări	6
1.4.1. Actul de drept public și actul civil	6
1.4.1.1. Interferențe	8
1.4.2. Manifestări de voință non-juridice	8
1.5. Sursa intelectuală a teoriei actului civil	12
1.5.1. Autonomia de voință	13
1.5.1.1. Individualism modern	13
1.5.1.2. Consecințele juridice ale voinței autonome	14
1.5.1.3. Libertatea contractuală	15
1.5.2. Critica autonomiei de voință	16
1.5.2.1. Pozitivism juridic	16
1.5.2.2. Solidarismul juridic	18
1.5.2.3. Marxism în civil	19
1.5.3. O concluzie	21
1.6. Analiza economică a contractului. Drept nord-american	22
§2. Clasificări ale actului civil	25
2.1. Acte unilaterale și acte bilaterale	25
2.2. Acte patrimoniale și acte nepatrimoniale	29
2.3. Acte numite și acte nenumite	31
2.4. Acte civile consensuale, solemne și reale	33
2.5. Acte <i>intuitu personae</i> și acte <i>intuitu rei</i>	36
2.6. Acte oneroase și acte gratuite	38
2.6.1. Contractul comutativ și contractul aleatoriu	38
2.6.2. Actul gratuit	39
2.6.2.1. Liberalitățile	39
2.6.2.1.1. Subspecii	40
2.6.2.1.2. Excluderi	43
2.6.2.2. Acte dezinteresate	45
2.6.2.2.1. Excluderi	47
2.7. Acte cu executare continuă și acte cu executare <i>uno actu</i>	48
2.8. Acte de conservare, de administrare și de dispoziție	49
2.9. Acte constitutive, translative și declarative	53
2.9.1. Excluderi	55
§3. Structura actului civil	56
3.1. Liminarii	56
3.1.1. Sediul materiei	56

3.1.2. Terminologie	57
3.2. Capacitatea	59
3.3. Consimțământul	61
3.3.1. Principiile voinței juridice	62
3.3.1.1. Principiul libertății contractuale	62
3.3.1.1.1. Ordinea publică	63
3.3.1.1.2. Bunele moravuri	64
3.3.1.2. Regula preeminenței voinței reale	67
3.3.2. Calitățile juridice ale voinței reale	69
3.3.2.1. Voința internă trebuie să fie liberă și conștientă	69
3.3.2.2. Voința internă trebuie să fie animată de intenția de a produce efecte juridice	71
3.3.2.3. Voința juridică internă trebuie exteriorizată	72
3.4. Viciile de consimțământ	74
3.4.1. Liminarii	74
3.4.1.1. Sediul legal	75
3.4.2. Eroarea	75
3.4.2.1. Noțiune	75
3.4.2.2. Clasificare	76
3.4.2.2.1. Eroarea obstacol	76
3.4.2.2.2. Eroarea indiferentă	78
3.4.2.2.3. Eroarea viciu de consimțământ	79
3.4.2.2.4. Eroarea de fapt și eroarea de drept	81
3.4.2.2.5. Eroarea scuzabilă	83
3.4.2.3. Structura erorii	84
3.4.2.4. Condițiile juridice ale erorii	84
3.4.2.5. Proba erorii	85
3.4.2.6. Sancțiunea erorii esențiale	86
3.4.3. Dolul	87
3.4.3.1. Noțiune	87
3.4.3.2. Domeniul de aplicare a dolului – viciu de consimțământ	88
3.4.3.3. Clasificare	88
3.4.3.4. Structura dolului	89
3.4.3.5. Condițiile juridice ale dolului	90
3.4.3.6. Proba dolului	92
3.4.3.7. Sancțiunea dolului	92
3.4.4. Violența	93
3.4.4.1. Noțiune	93
3.4.4.2. Clasificări	94
3.4.4.3. Structura violenței	98
3.4.4.4. Condițiile juridice ale violenței	99
3.4.4.5. Proba violenței	100
3.4.4.6. Sancțiunea violenței – viciu de consimțământ	100
3.4.5. Leziunea	101

3.4.6. Paralelă între viciile de consimțământ	106
3.5. Obiectul actului civil	107
3.5.1. Sediul materiei	107
3.5.2. Noțiune	107
3.5.3. Condițiile de validitate a obiectului	109
3.5.3.1. Efectivitatea obiectului	109
3.5.3.2. Liceitatea obiectului	112
3.5.3.3. Valoarea obiectului	113
3.6. Cauza actului civil	114
3.6.1. Sediul materiei	114
3.6.2. Noțiune și distincții	115
3.6.2.1. Cauza eficientă și cauza finală	115
3.6.2.2. Cauza abstractă și cauza concretă	118
3.6.3. Opinii despre cauza actului	120
3.6.4. Condițiile de validitate a cauzei	122
3.6.4.1. Realitatea cauzei	122
3.6.4.2. Liceitatea cauzei	124
3.6.5. Domeniul de aplicare a cauzei	125
3.6.6. Proba cauzei actului juridic	126
3.6.7. Utilitatea cauzei	127
§4. Forma și formalitățile actului civil	127
4.1. Forma actului civil – element structural	129
4.1.1. Principiul consensualismului	130
4.1.2. Excepții de la consensualism	131
4.1.2.1. Actul autentic	131
4.1.2.2. Actul scris sub semnătură privată	134
4.1.3. Principiul echipolenței formei	135
4.1.4. Regula simetriei formei	136
4.2. Forma actului civil – mijloc de probă	136
4.3. Formalități care fortifică eficiența actului civil	138
4.4. Variațiuni de forme și formalități ale actului civil	140
4.4.1. Formalismele informative	141
4.4.2. Formalități și forme de abilitare	143
4.4.3. Forme și formalități de control	144
4.4.4. Formalități de înregistrare administrativă și fiscală	144
§5. Modalitățile actului civil	145
5.1. Termenul	147
5.1.1. Noțiune	147
5.1.2. Sediul materiei	148
5.1.3. Clasificări	149
5.1.3.1. Termenul convențional, legal și judiciar	149
5.1.3.2. Termenul cert și termenul incert	150
5.1.3.3. Termenul suspensiv și termenul extinctiv	151
5.1.4. Interpretarea termenului	152

5.2. Condiția	152
5.2.1. Noțiune	152
5.2.2. Sediul materiei	154
5.2.3. Clasificări	154
5.2.3.1. Condițiile cazuale, mixte și condițiile potestative	154
5.2.3.2. Condiția suspensivă și condiția rezolutorie	155
5.2.3.3. Condiția pozitivă și condiția negativă	156
5.2.4. Cerințele condiției	157
5.2.5. Regulile care guvernează realizarea condiției	158
5.2.6. Efectele condiției	159
5.2.6.1. Condiția suspensivă	159
5.2.6.2. Condiția rezolutorie	161
5.3. Sarcina	162
§6. Nulitatea actului civil	163
6.1. Preliminarii la teoria nulității	166
6.1.1. Sediul materiei	166
6.1.2. Funcțiile nulității	166
6.1.3. Delimitarea nulității de alte cauze de ineficiență	168
6.1.3.1. Caducitatea	168
6.1.3.2. Rezoluțiunea	169
6.1.3.3. Inopozabilitatea	169
6.1.3.4. Revocarea	170
6.1.3.5. Reducțiunea	170
6.1.4. Terminologie	171
6.1.4.1. Actul inexistent	171
6.1.4.2. Actul putativ	172
6.1.4.3. Resciziunea	173
6.1.4.4. Nulitatea de drept și nulitatea judiciară	173
6.2. Clasificări	174
6.2.1. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală	174
6.2.2. Nulitatea totală și nulitatea parțială	175
6.2.3. Nulitatea de fond și nulitatea de formă	176
6.2.4. Nulitatea judiciară și nulitatea amiabilă	177
6.2.5. Nulitatea absolută și nulitatea relativă	178
6.3. Teorii despre nulitate	182
6.4. Atitudini posibile în fața nulității civile	183
6.4.1. Modalități de invocare a sancțiunii nulității	184
6.4.1.1. Acțiunea în nulitate	184
6.4.1.2. Excepția de nulitate	186
6.4.2. Modalități de îndreptare	187
6.4.2.1. Refacerea actului	187
6.4.2.2. Confirmarea	188
6.4.2.2.1. Diferențieri	191
6.4.2.3. Conversiunea	192

6.5. Efectele nulității	193
6.5.1. Principiul desființării retroactive a actului nul	194
6.5.2. Regula desființării actelor subsecvente unui act nul	195
6.5.3. Regula restabilirii situației anterioare încheierii actului nul	198
§7. Efectele actului civil	200
7.1. Principiul forței obligatorii	203
7.1.1. Sursa intelectuală	203
7.1.2. Sursa tehnică	206
7.1.3. Consecințele tehnice ale forței obligatorii	207
7.2. Regula relativității	209
7.2.1. Sferă de aplicare	210
7.2.2. Importanța practică	211
7.2.3. Părțile contractante	211
7.2.4. Terții	215
7.2.5. Avânzii-cauza	216
7.2.5.1. Succesorii singulari și creditorii chirografari	217
7.3. Principiul opozabilității	221
7.3.1. Sediul materiei	222
7.3.2. Noțiunea și efectivitatea principiului	223
7.3.3. Evoluții doctrinale	225
7.3.4. Opozabilitatea instrumentului și opozabilitatea operațiunii juridice	226
7.3.5. Cinematica principiului opozabilității	227
7.3.6. Cunoașterea și publicitatea actului civil	229

CAPITOLUL II. PROBA ACTELOR JURIDICE

ȘI A FAPTELOR JURIDICE	233
§1. Noțiunea de probă. Principiile generale ale probațiunii	233
1.1. Precizări preliminare	233
1.2. Definiție	235
1.3. Sediul materiei	236
1.4. Obiectul probei	236
1.5. Clasificarea probelor	242
1.6. Condițiile de admisibilitate ale probelor	243
1.7. Sarcina probei	244
1.8. Convențiile asupra probelor	246
§2. Mijloacele de probă	249
2.1. Înscrierile	249
2.1.1. Noțiune	249
2.1.2. Înscrierile autentice	251
2.1.3. Înscrierile sub semnătură privată	254
2.1.4. Alte înscrieri	265
2.2. Proba actelor juridice	266
2.2.1. Reguli speciale privitoare la dovada actelor juridice	266

2.2.2. Excepții de la regulile prevăzute de art. 309 alin. (2) și (4) C.proc.civ. _____	269
2.3. Proba testimonială _____	272
2.3.1. Noțiune _____	272
2.3.2. Admisibilitatea probei cu martori _____	273
2.3.3. Puterea doveditoare a probei testimoniale _____	274
2.4. Mărturisirea _____	274
2.4.1. Noțiune _____	274
2.4.2. Caractere juridice _____	275
2.4.3. Formele mărturisirii _____	276
2.4.4. Forța probantă a mărturisirii _____	277
2.4.5. Indivizibilitatea mărturisirii judiciare _____	278
2.5. Prezumțiile _____	279
2.5.1. Noțiune _____	279
2.5.2. Prezumțiile legale _____	280
2.5.3. Prezumțiile judiciare _____	281
2.6. Alte mijloace de probă _____	282
2.6.1. Probele materiale _____	282
2.6.2. Cercetarea la fața locului _____	283
2.6.3. Raportul de expertiză _____	284
CAPITOLUL III. PRESCRIȚIA EXTINCTIVĂ _____	285
§1. Noțiunea prescripției extinctive _____	285
1.1. Prescripția extinctivă și drepturile subiective _____	285
1.2. Definirea prescripției extinctive _____	287
1.3. Dreptul material la acțiune, dreptul procesual la acțiune, acțiunea civilă și dreptul de a cere executarea silită _____	288
1.4. Prescripția extinctivă și uzucapiunea _____	291
1.5. Justificarea reglementării legale a prescripției _____	292
§2. Considerații privind reglementarea legală aplicabilă prescripției extinctive _____	293
2.1. Sediul materiei _____	293
2.2. Caracterul preponderent dispozitiv al reglementării din Codul civil _____	294
2.2.1. Admisibilitatea convențiilor sau a clauzelor contrare reglementării legale _____	295
2.2.2. Îndreptățirea de a invoca prescripția extinctivă _____	297
2.2.3. Renunțarea la prescripție _____	299
§3. Efectele prescripției extinctive _____	302
3.1. Noțiune _____	302
3.2. Particularități _____	303
3.3. Prescripția și dreptul subiectiv _____	307
3.3.1. Supraviețuirea dreptului subiectiv în urma împlinirii termenului de prescripție _____	307

3.3.2. Particularitățile dreptului subiectiv și ale obligației corelative în urma împlinirii prescripției _____	308
3.3.3. Consecințele particularităților dreptului subiectiv și ale obligației corelative în urma împlinirii prescripției _____	309
§4. Domeniul de aplicare al prescripției extinctive _____	311
4.1. Situația acțiunilor cu obiect patrimonial _____	312
4.2. Situația acțiunilor cu obiect nepatrimonial _____	314
4.3. Acțiunile imprescriptibile _____	315
§5. Termenele de prescripție _____	317
5.1. Termenul general _____	317
5.2. Termenele speciale _____	317
§6. Cursul prescripției extinctive _____	321
6.1. Determinarea momentului din care începe să curgă termenul de prescripție. Regula generală _____	321
6.2. Reguli particulare privitoare la începutul cursului termenului de prescripție _____	323
6.3. Împlinirea cursului prescripției extinctive _____	339
6.4. Suspendarea cursului prescripției extinctive _____	340
6.4.1. Caracterizare generală a cauzelor de suspendare _____	342
6.4.2. Alte cauze de suspendare _____	349
6.4.3. Efectele suspendării prescripției _____	350
6.4.4. Beneficiul suspendării prescripției. Extinderea efectului suspensiv _____	352
6.5. Întreruperea prescripției extinctive _____	352
6.5.1. Cauzele întreruperii prescripției extinctive _____	353
6.5.2. Efectele întreruperii prescripției extinctive _____	360
6.5.3. Beneficiul și extinderea efectului întreruperii prescripției _____	362
6.6. Repunerea în termen _____	362
6.6.1. Noțiuni _____	362
6.6.2. Condițiile repunerii în termen _____	364
§7. Decăderea _____	366
7.1. Noțiuni _____	366
7.2. Regimul juridic al termenelor de decădere _____	367
7.3. Efectele termenelor de decădere _____	368
7.4. Privire comparativă asupra decăderii și prescripției extinctive _____	369
Abrevieri _____	371
Bibliografie _____	373